

Podpraporčík Jan Smetana

Afghánistán: Skutečná realita

Současná situace v Afghánistánu dává často vzniknout otázce, proč je v této zemi situace taková, jaká je. Běžná mainstreamová média nám Afghánistán ukazují často zkresleně, jako „zemi plnou teroristů a nekultivovaných barbarů, kteří chtějí zničit a zabít vše západní“, nebo naopak zemi plnou „nevinných obětí, které jsou masakrovány americkými okupanty“. Abychom si mohli udělat skutečný obrázek o situaci a dovedli na otázku odpovědět, měli bychom znát alespoň některá základní fakta.

1. Základní údaje

Většina území se nachází v pohoří Hindúkuše s nejvyšší horou Nošak, měřící 7485 m. n. m. [1] Rozloha země činí 652 230 km². [2] (Pro zajímavost rozloha Francie je 551 500 km². [3]). Podnebí je suché, vnitrozemské, ovlivněné nadmořskou výškou, ve které většina území leží. Na jihozápadě, poblíž íránské hranice, dosahují teploty v létě až 50 °C. Dešťové srážky jsou na jihu minimální, na východě dosahují 500-1000 mm srážek za rok. [1] V pohoří Hindúkuše se nalézají ledovce, které během letního tání zásobují vodou řeky a přispívají tak k zavlažování země. Většina vegetace roste kolem řek v horských údolích a sezóně okolo vádí (vyschlých řečišť), která jsou rovněž zásobována z tajících ledovců.

Délka státní hranice dosahuje 5529 km, přičemž nejdelší úsek sdílí Afghánistán s Pákistánem (2430 km), dále pak s Tádžikistánem, Íránem, Turkmenistánem, Uzbekistánem a Čínou. [4]

2. Stručná historie

Počátky této země sahají mnohem hlouběji do historie, než je obecně známo. Zdokumentovaná historie sahá do roku 328 př. n. l., kdy zemi dobyl Alexandr Veliký a země se tak stala centrem řecké provincie Baktrie, kde docházelo k míšení řeckých, hinduistických i buddhistických kulturních vlivů. [5] Postupem času se Afghánistán dostal pod vliv říše parthské, kušánské a perské [1]. Až v 7. století došlo k pronikání Arabů do země, a tudíž i k zárodku islámu v této oblasti. Ve 13. století do země, ve které už byl rozšířen islám, pronikl Čingischán a země byla okupována Mongoly. Bábúr, potomek Mongolů, vytvořil centrum v Kábulu. Zbylé části byly pod nadvládou Peršanů. Po zavraždění panovníka Nadira Shaha roku 1747 byl zvolen za afghánského krále Paštun Ahmad Chán Abdálí. [6] Tento rok je též považován za rok vzniku samostatného Afghánistánu. Od samého vzniku zde byly konflikty mezi jednotlivými kmeny. V dalších letech začaly zemi poškozovat britsko-ruské výboje. V letech 1838-1842 byla první afghánská válka mezi Ruskem, jehož vojska přišla ze severu, a Británií, která měla své impérium v Indii. [5] Afghánistán se tak stal nárazníkovým pásmem mezi oběma mocnostmi. Druhá afghánská válka byla v letech 1878-1880, kdy generál Roberts dobyl Kábul a osvobodil Kandahár. Roku 1907 byla uzavřena smlouva mezi Ruskem a Británií, díky které získal Afghánistán autonomii. V roce 1919, po třetí britsko-afghánské válce, získal úplnou

samostatnost, potvrzenou dohodou v pákistánském Rávalpindí roku 1921. Zemí nadále zmítaly nepokoje. V roce 1978 byl prezident Muhammad Tarakí (mimořádně absolvent Harvard University) zavražděn. [7] V roce 1979 provedl Sovětský svaz invazi do Afghánistánu, aby tím vojensky podpořil prosovětsky orientovanou vládu proti islámským skupinám bojovníků (mudžahedínům), bojujících proti vládě.

Na této válce se v rámci „zadržování komunismu“ [8] podílely v té době neoficiálně i Spojené státy. Především šlo o pomoc při výcviku mudžahedínů. CIA cvičila pákistánské instruktory, a ti potom cvičili afghánské mudžahedíny. Celkem bylo takto vycvičeno 80 000 bojovníků. [9] Přímý výcvik Afghánců instruktory CIA byl omezen na minimum, kvůli možnosti odhalení Sověty a nařčení, že povstalci jsou stoupenci Washingtonu. Významnou pomoc ze strany USA představovaly dodávky zbraní sovětské výroby, raket země-vzduch typu Stinger, odposlouchávacích zařízení a družicových snímků. Zajímavostí je rovněž čínská podpora. Šlo hlavně o dodávky sovětských zbraní a zřizování výcvikových táborů na svém území v blízkosti hranic s Afghánistánem za pomoci CIA. Reaganův poradce Jack Wheeler na schůzce s prezidentem v roce 1983 řekl: „*Afghánci mají převahu na zemi. Sověti mají převahu ve vzduchu. Sundejte je, a prohrají.*“ To bylo heslo, ze kterého vycházela strategie americké pomoci.

3. Kdy vznikla většina současných problémů?

Problém současnosti, který částečně vznikl právě během zmíněného období, je nasazení vycvičených mudžahedínů proti původně spřáteleným jednotkám Spojených států a jejich spojencům. Mimo to podle odhadů došlo ke ztrátě až padesáti procent americké pomoci dříve, než se dostala k adresátům. Peníze, utržené za prodej takto ukradeného materiálu, byly většinou investovány do rozvoje obchodu s narkotiky. Dnes je Afghánistán největším producentem opia na světě. [10]

Dalším důležitým aspektem je struktura obyvatelstva. Žije zde zhruba 28 milionů obyvatel. Přesný počet není znám, protože poslední sčítání lidu proběhlo v roce 1979 a nebylo dokončeno kvůli sovětské invazi. [2] Nové sčítání lidu bylo plánováno na rok 2010. Muslimské náboženství je rozděleno na 80 % sunnitů, 19 % šiitů a 1 % ostatních.

Toto rozdělení zde však nehraje tak významnou roli jako například v Iráku. Mnohem významnější je kmenové uspořádání společnosti. Toto uspořádání bylo často ignorováno. Země to pocítila zejména během vytváření umělé hranice Afghánistánu Anglií a Ruskem. Došlo tak k situacím, ve kterých byly kmeny formálně rozděleny na území několika různých států. Toto ignorování jednotlivých menšin působí nemalé problémy dodnes. Mnoho obyvatel se hrdě přihlásí ke svému kmeni, avšak identifikace s afghánským národem jako celkem (který *de facto* neexistuje) je minimální. Nejsilnější skupinu představují Paštunové, kteří tvoří 42 %, následují Tádžikové (27 %) a Hazárové (9 %). Dalšími významnějšími kmeny jsou Aimakové, Turkmeni a Balúčové. Nejmenované, méně početné skupiny tvoří dohromady 4 % obyvatel.

4. Skutečná situace

Špatná bezpečnostní situace je problémem jak pro koaliční vojáky, tak pro místní obyvatele. Pro ně představuje bezprostřední hrozbu, a také škodu ekonomickou, způsobenou odrazováním zahraničních investorů, bez kterých se země do budoucna neobejde.

V mainstreamových médiích dochází často ke zkreslování situace nebo k paušalizování a srovnávání: terorista = Afghánec. Je na místě si vzpomenout na myšlenku, kterou vyslovil izraelský zpravodajec Ezra Danin ve 40. letech, když řekl: „*Nemáme proti sobě všechny Arabů, ale Arabů zcela konkrétního. Potřebujeme vědět, kdo to je. Nějaký chlapec se usadí na kopci nebo v údolí a vystřelí – všichni pak křičíme, podléháme panice, skáče do příkopů, a přitom vše, o čem vlastně mluvíme, je Ali nebo Muhammad. Musíme být schopni ho identifikovat a zakročit proti němu.*“ [11]

Tuto myšlenku lze aplikovat i na území a situaci v Afghánistánu. Je třeba rozlišovat mezi teroristy a civilisty, ačkoliv je to často komplikované díky časté absenci vojenských uniform v západním pojetí u příslušníků ozbrojených složek a přítomnosti velkého množství zbraní u civilního obyvatelstva.

Běžný koaliční voják je jen stěží schopen rozlišit teroristu od civilisty. Dochází tak k hrubému zacházení s obyvateli a nerespektování jejich základní lidské důstojnosti. To negativně ovlivňuje postoj obyvatelstva ke koaličním vojákům. Místní pak raději podporují domácí teroristy.

Zároveň je třeba si uvědomit situaci vojáků, kteří jsou denně vystavováni asymetrickému nepříteli a smrtelnému nebezpečí, které se může ukrývat ve kterémkoliv odstaveném automobilu. Běžní vojáci, kteří při kontrolách často jednají s místním obyvatelstvem, si mnohdy neuvědomují, jak důležité je jejich chování. Vojáci jsou v zemi často pod silným psychickým tlakem, avšak čím méně dalších nepřátel si z civilního obyvatelstva vytvoří, tím méně jich budou v budoucnu mít. To se týká především obyvatel, kteří nemají osobní nepřátelský postoj vůči cizincům. Mnohokrát již vojáka, který se choval slušně k místním obyvatelům, někdo z lidí sám varoval například o připravené nástraze v oblasti jeho patroly. Koaliční vojska jsou do jisté míry závislá na spolupráci s místním obyvatelstvem především ve sběru informací.

IED (Improvised Explosive Device) jsou často nastražená takovým způsobem a na takovém místě, že je ani vycvičený specialista nemá šanci najít. Přitom podle zprávy C. Wilsona americkému Kongresu z roku 2007 je 50 % amerických obětí zabito právě IED. [12]

Prestiž spojeneckých vojsk, která ztrácí jak „na frontě“, tak i na „domácí půdě“, postupně upadá. Situace se zhoršuje během každého přehmatu, při kterém se cílem útoku stali civilisté místo teroristů nebo kdy koaliční jednotky nedokázaly zabránit útoku teroristů, při kterém umírali i místní obyvatelé. Počet mrtvých civilistů se často liší. Podle zprávy OSN však během prvního půl roku 2009 přišlo o život 1013 civilistů, což je nárůst o 24 % proti stejnému období roku 2008, kdy přišlo o život 818 civilistů. [13] Operace si rovněž vyžádaly již přes 1000 amerických životů a téměř 700 životů z řad koaličních armád, včetně třech českých. [14]

Je třeba mít na vědomí také odlišnou kulturu obyvatel, vyplývající převážně z islámu, který nemusí však znamenat nutně nepřátelský postoj vůči všemu západnímu. Existují státy, v nichž islám hraje významnou úlohu (např. Kuvajit), které jsou na vyspělé úrovni nebo ekonomicky převyšující Západ. Je třeba brát místní obyvatele takové, jací jsou, a respektovat jejich právo na vyznání víry a s tím odlišnou kulturu a zvyky. Rozdílný je i žebříček hodnot. U průměrného muslima je na prvním místě rodina, čest, úcta ke stařešinovi rodu, určitý postoj k ženám a podobně. Rozdílnost od euroatlantického pojetí kulturní společnosti však neznamená špatnost tohoto způsobu života (za předpokladu, že není v rozporu se základními lidskými právy a svobodami). Chování průměrného muslima je často mnohem sociálnějším

než západní. Mnoho svátků, včetně námi většinou opovrhovaného obětování domácího zvířectva, končí rozdáním zbytku jídla chudým sousedům. Jejich rodina je pro ně mnohem více, než je obecně známo. Někdy je i tato hodnota mnohem více ceněná právě v muslimském světě, než v západní civilizaci. Buzkashi, místní oblíbená hra, kdy jezdci na koních soupeří o bezhlavého kozla, patří rovněž ke kulturní tradici této země. Co se týká úcty ke stařešinovi rodu, i toto je pochopitelná úcta ke staršímu.

Postavení žen je poměrně komplikované. Opět vychází z ryze praktických důvodů. Ani na Západě nenechá muž jít svoji ženu samotnou nočním a opuštěným parkem. Samozřejmě vše má své meze a péče o bezpečí manželky nesmí omezovat její práva, jako účast na veřejném životě, možnost vzdělávání a podobně. Naopak pochybným až odsouzením hodným je prosazování některých praktik, jako je kamenování nevěrné manželky a dalších.

Pro tyto případy se však vnučuje myšlenka, že jde spíše o zneužití náboženství určitými skupinami. Přitom před zhruba 50 lety bylo postavení žen úplně jiné. Ženy budovaly kariéry v medicíně a společně s muži se mohly podílet na kulturním životě. Mohly také společně pracovat na akademické půdě v Kábulu či v mnoha podnicích a továrnách. [15] V té době mohli lidé doufat v podporované projekty na zlepšení infrastruktury, budování podniků a podporu vzdělávání bez ohledu na pohlaví. Z toho je vidět, že ani v této složité zemi není nemožné žít a dodržovat lidská práva tak, aby z toho profitovala celá společnost. Otázkou je, jestli již zmiňované mocenské skupiny budou chtít, aby se země, zpusťovaná třemi desetiletími války, vůbec vrátila k „normálnímu“ životu. Podle Mohammada Qayoumi (President of California State University) jsou však dnešní obyvatelé Afghánistánu stále cyničtější a nevidí souvislost mezi vzděláním a lepším životem.

Teroristé mají výhodu domácího prostředí. Jejich metody spočívají v primitivních, avšak účinných nástrahách IED. Konstrukce takovýchto zařízení bývá často jednoduchá a umístění je možné prakticky kdekoliv; od odstaveného automobilu, přes hromadu šterku u silnice až po úkryt v těle mrtvého zvířete nebo sebevražedného útočníka. Dalším způsobem je přímé napadení konvoje nebo ostřelování vojenských základů. Útočníci se po odrazení nebo úspěšném útoku zpravidla rychle stáhnou do místních hor nebo se ztratí mezi místními obyvateli. To bývá hlavním důvodem nedůvěry koaličních vojáků vůči místnímu obyvatelstvu, což je příčinou již zmíněného hrubého chování a nerespektování jejich důstojnosti, které vede zpětně k jejich vlastní neoblíbenosti. Útoky na základny mají většinou spíše psychologický dopad, než ničivý účinek (a to zejména díky malé přesnosti). Přímé napadení konvoje nebo použití IED však mívají mnohem ničivější dopad.

Otázka prevence vůči terorismu bývá na Západě spojována s opatřeními, která se skutečnou prevencí nemají nic společného. Jestliže například z prostorů hromadné dopravy odstraníme odpadkové koše s odůvodněním, aby v nich nikdo nemohl uschovat výbušninu, jedná se o zcela neefektivní a zbytečné opatření. Terorista má vždy dost jiných příležitostí k uskutečnění svého činu. Prevenci je třeba provádět tam, kde hrozí bezprostřední vznik teroristické myšlenky. Je třeba se zamyslet kde a za jakých okolností dochází k rekrutaci nových teroristů. Člověk, který žije v blahobytu a přebytku, půjde jen stěží s přípevnou výbušninou na těle zabít lidi. Naopak je to možné u člověka, který nemá co ztratit. Teroristy v Afghánistánu podporují místní většinou ze strachu a pod jejich hrozbou, což je jednoznačné selhání vojenských a policejních bezpečnostních opatření. Dalším důvodem bývá postupné přesvědčení teroristickými „verbíři“ o nutnosti a správnosti takového činu. To bývá úspěšné často díky dlouhodobějšímu procesu přesvědčování, které bývá podporováno

uplácení místních obyvatel žijících na pokraji chudoby. V případě zvýšení životní úrovně by tato metoda byla jen stěží úspěšná. Teroristou se člověk nenarodí, tím se za určitých podmínek může stát a to je ten klíčový okamžik, který je třeba podchytit ...

5. Nejasná budoucnost

O tom, že krizi v Afghánistánu nelze vyřešit čistě vojenskou cestou, dnes není pochyb. Na území Afghánistánu je rozmístěno necelých 150 000 vojáků, včetně Barackem Obamou v prosinci 2009 slíbených posil. [16] Pro vojenské vítězství by však bylo třeba 400-600 000 vojáků, což je zcela nereálné. [17] Z toho je patrné, že jakékoliv další navýšení je spíše politickým tahem, než skutečným krokem k vyřešení problému.

V současnosti jsou v Afghánistánu nasazovány PRT (Provincial Reconstruction Team). Jde o poměrně nový prvek. Jejich hlavním cílem je postupná stabilizace situace ve svěřené oblasti a následná možnost předání moci do rukou místní samosprávy. Kromě toho je třeba působit na obyvatelstvo tak, aby se minimalizovalo riziko přidání se obyvatelstva na stranu ilegálních skupin. Tato činnost by mohla vést k opětovné destabilizaci situace. Rovněž je třeba eliminovat množství již takto působících osob a skupin, někdy včetně jejich fyzické likvidace. Tohoto cíle je dosahováno vojenskými operacemi (především likvidace teroristických skupin a provádění patrol v již kontrolovaných oblastech) a snahou o vytváření kompetentních úřadů, budováním místní infrastruktury a z toho plynoucí snahou o zvýšení životní úrovně. Dále vidíme snahu o budování fungujícího systému základního vzdělávání a zvýšení úrovně zdravotní péče. V neposlední řadě jde o výcvik, vyzbrojení a vystrojení příslušníků Afghánské národní armády a policie.

Působnost PRT bývá rozdělena podle působnosti jednotlivých zemí. Při jejich řízení je snaha o koordinaci. Problém a rozdílnost způsobují národní odlišnosti jednotlivých zúčastněných armád a států, vojenské řízení PRT a malá zkušenost s jejich fungováním. Řízení PRT by mělo být v rovnováze mezi vojenskou částí, zajišťující bezpečnost, a civilní složkou, provádějící vlastní rekonstrukční činnost. Český PRT v afghánském Lógaru je právě pro vysoký počet civilních expertů v oblasti hodnocen pozitivně. [18] Vojenské velení často nemá zkušenosti ani schopnosti provádění vlastního rekonstrukčního programu, zatímco civilní zaměstnanci stěží pochopí význam a smysl některých vojenských opatření. Otázkou je uplatnění místních obyvatel na řízení PRT. I při snaze postupného předání správy daného území do rukou místních úřadů zůstává problémem nízká gramotnost (okolo 28 %) [19] a vysoká korupce. Afghánistán zaujímá v míře korupce druhé místo na světě, hned po Somálsku. [20]

Otázkou zůstává, co se stane po stažení koaličních sil. Vzhledem k současnému stavu, kdy je afghánská armáda a policie silně podporována Západem a probíhá další rekrutace do těchto složek, které mají dosáhnout cílového stavu 134 000 vojáků v roce 2014 [21] a 84 500 policistů v roce 2011, [22] je otázkou, jak se tyto složky zachovají po předání moci do rukou afghánské vlády. Reálnou hrozbou, kvůli možnému poklesu finančních příjmů do těchto složek v důsledku snížení západní pomoci, a především snížením jejich kontroly Západem, je opětovné vytvoření diktátorského totalitního režimu. Na druhou stranu tyto složky budou představovat poměrně značnou moc místní vlády. Ta jimi bude moci disponovat pro udržení stability země nebo je *de facto* zneužije proti odpůrcům nového režimu. Za předpokladu, že to nebude v přímém rozporu se západní politikou, je odůvodněné se obávat vzniku prozápadně orientované diktatury, Západem tolerované.

To by znamenalo pouhou změnu vládnoucí skupiny z Talibánu před 11. zářím 2001 na nově vzniklou diktaturu podpořenou Západem.

Zajímavostí jsou veřejně nepříliš zmiňované zásoby nerostného bohatství. Jedná se především o světově významné množství mědi. Investici do těžebního průmyslu na měď vyhrála Čína. [23] Jedná se o největší investici v afghánské historii. Jde o investici v hodnotě 2,898 miliardy USD. Po zahájení těžby po pěti letech má čínská společnost platit afghánské vládě 400 milionů USD ročně a zaměstnávat 10 000 pracovníků. Čínská společnost má v plánu vytěžít 200 000 tun ročně z celkového odhadovaného množství 13 milionů tun rudy. Další otázkou je zapojení Talibánu, se kterým se již vedou různá jednání, do vlády. Britský diplomat David Miliband řekl, že je třeba do budoucna o tomto uvažovat. [24]

Zdali cílem spojenecké invaze bylo v roce 2001 opětovné zapojení Talibánu do vlády nevypadá příliš pravděpodobně. Talibán má v zemi stále značný vliv, který ještě posiluje propagandou. Islámský emirát Afghánistán oficiálně trval od roku 1996 do roku 2001, kdy padl Talibán, nicméně v roce 2010 vznikl Afghánský islámský emirát mullý Muhammada Umara, opět pod nadvládou Talibánu. [25] Muhammad Umar veřejně vyhláší, že hlavní příčinou nestability země je přítomnost amerických vojsk. [26]

Další zajímavostí je, že „ústava“ Islámského emirátu Afghánistán vznikla několik dní po prohlášení dalšího britského diplomata D. Browna o nutnosti spolupráce s Talibánem. [27] Přesto si prezident Karzái vymínil, že tato případná spolupráce musí respektovat rámec daný jím podepsanou afghánskou ústavou z roku 2004.

V každém případě je fakt, že NATO již hledá způsoby, jak se postupně ze země stáhnout tak, aby tím jeho pověst utrpěla co nejméně. Na obranu Aliance je třeba si uvědomit, že vznikla za zcela jiných okolností a za zcela jiným účelem a s operací podobného typu nemá jako organizace žádné zkušenosti. To však nezabavuje odpovědné představitele odpovědnosti za současnou situaci.

6. Afghánistán jako centrum společného zájmu

Historický zájem o tuto zemi je dán její zeměpisnou polohou, neboť například v období britsko-ruských válek mohlo jít jen stěží o získání rud, jejichž těžba je v této hornaté zemi i v dnešní době technologicky náročná. Spíše šlo o získání oblasti pod svoji kontrolu a rozšíření své sféry vlivu mezi Rusko a Británii, pod jejíž nadvládu patřily kolonie v Indii, a tudíž měla k Rusku v té době geograficky poměrně blízko.

V období studené války se Afghánistán stal znovu centrem zájmu, neboť po invazi SSSR se zde v rámci „zadržování komunismu“ začaly angažovat Spojené státy. Spatřujeme opět spíše geopolitické zájmy než snahu získat surovinové zdroje.

Bez zajímavosti nezůstává ani pozice Afghánistánu, jakožto oblast společného zájmu některých významných, donedávna znepřátelených mocností. Spolupráce USA a Ruska v oblasti Afghánistánu a centrální Asie byla domluvena na společném summitu v květnu 2002. Tehdy se sešel americký prezident Bush s ruským prezidentem Putinem a domluvili se na vzájemné spolupráci obou zemí v boji proti terorismu a Talibánu. Dohodli se též na společném řešení nevojenských výzev. [28] Přestože ruský velvyslanec při NATO Rogozin stále nechal otevřenou případnou možnost zmrazení spolupráce, příkladem kooperace USA/NATO a Ruska je nabídka povolení přeletů letounů Aliance s nevojenskými zásobami do Afghánistánu z dubna 2008 přes vzdušný prostor Ruska. Ta však

ještě v listopadu toho roku nebyla realizována, a proto podobnou nabídku udělal Alianci i Uzbekistán. Zde je vidět, že jde o vzájemnou spolupráci, ačkoliv vztahy jsou stále spíše konkurenční než přátelské. V současnosti se ruský prezident Medveděv v zásadních bezpečnostních otázkách v Afghánistánu shoduje s NATO. [29] Není totiž v zájmu Ruska, aby Spojené státy prohrály. Hrozila by totiž další destabilizace regionu a zhoršení bezpečnostní situace. Taková destabilizace jednoznačně nespadá do ruského zájmu.

V Afghánistánu se však v rámci koalice účastní mise i další velmoci, například Francie. Podle P. Boniface (directeur de l'Institut de relations internationales et stratégiques) není účast na této misi v jejím zájmu. [30] Většina francouzské veřejnosti neví, proč se Francie této války účastní, přesto však si Francie klade v následujících několika letech určité cíle, jako například soustředit se na zlepšení zdravotní péče, rozvoj zemědělství a vzdělávání. [31] Skutečné důvody mohou být odlišné. Francie, jako stálý člen Rady bezpečnosti, může brát přítomnost v Afghánistánu mezi dalšími 40 národy jako otázku prestiže. Kromě toho můžeme považovat její účast v misi za příspěvek v boji proti terorismu. Snahu o zlepšení vývoje a další rekonstrukci země lze považovat za pokračování tradiční francouzsko – afghánské spolupráce, která (alespoň podle oficiálních zdrojů) začala ve dvacátých letech minulého století a nikdy neustala. Dokonce po roce 2001 ještě zintenzivněla. Tato spolupráce pramenila především z návštěvy afghánského krále Amanulláha (panoval 1919-1929) ve Francii, kdy jím byla domluvena spolupráce v oblasti archeologie a vzdělávání. [32] Na základě této dohody bylo založeno ve dvacátých letech minulého století *Le lycée Esteglal* pro chlapce a *Le lycée Malalai* pro dívky v Kábulu. Oběma školami prošlo několik tisíc žáků, včetně mnoha významných osobností, například národní hrdina Ahmadšáh Masúd („lev z Pandž-šíru“), který se zasloužil v boji proti Sovětům.

Situace po 11. září 2001 však nabízí i nový pohled, zejména v kontextu posledního období. V první fázi, když byla zahájena operace *Trvalá svoboda* (Enduring Freedom), šlo o boj proti terorismu. Zprvu situace vypadala nadějně; to v období po svržení Talibánu a nahrazení jeho nadvlády vládou prezidenta Karzáiho. [33] Následovala však tzv. irákizace, popsána ve 2. čísle Vojenských rozhledů, která přinesla zhoršující zlom. Ten měl za následek zapojení NATO. Přes všechny problémy však situace vypadala relativně jasně, ve smyslu účelu operace, dokud nebyly zveřejněny zprávy o nalezení a plánovaném využití nerostných surovin. [23] Tento samotný fakt sice není definitivou, avšak při nejmenším vytváří velký otazník kolem účelu operace.

7. Závěr

O Afghánistánu již bylo řečeno a napsáno mnoho, avšak skutečné řešení je velice vzdálené současnosti. Zásadní historická chyba, jakou bylo dělení hranic v 19. století napříč oblastmi jednotlivých etnik, znamenala dalekosáhlé následky bezpečnostní, společenské i sociokulturní. Jedná se o podobnou chybu, jako „pravítkové“ hranice některých států v severní Africe, které rovněž nerespektují etnické osídlení původními kmeny Berberů a jsou původem mnoha problémů současného Maghrebu. [34]

Další otázkou je budoucí vývoj po obměně velitele amerických sil v Afghánistánu gen. McCrystala. Ten byl po kritice Obamy a některých jeho spolupracovníků vyměněn a nahrazen gen. Petraeusem. [35] Po prohlášení prezidenta Obamy je zjevné, že nový velitel bude mít za úkol pokračovat ve strategii, již rozpracoval a aplikoval gen. McCrystal. [36] Skutečný výsledek však budeme moci hodnotit až za několik let.

Poznámky k textu:

- [1] BATEMAN G., EGANOVÁ, V. *Encyklopedie Zeměpis světa*. Vyd. 1., Praha: Columbus, spol s r. o., 1994, ISBN 80-901727-6-8, s. 400.
- [2] CIA [on line]. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>, [přev. 12.11.2009].
- [3] CIA [on line]. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/fr.html>, [přev. 14.11.2009].
- [4] CIA [on line]. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html#top>, [přev. 14.11.2009].
- [5] Thucydide [on line]. <http://www.thucydide.com/realisations/utiliser/chronos/afghanistan.htm>, [přev. 12.11.2009].
- [6] Encyclopedia2thefreedictionary [on line]. <http://encyclopedia2.thefreedictionary.com/Nadir+Shah>, [přev. 11.4.2040].
- [7] Absoluteastronomy [on line]. http://www.absoluteastronomy.com/topics/Nur_Muhammad_Taraki, [přev. 14.11.2009].
- [8] DRULÁK, P. *Teorie mezinárodních vztahů*. Vyd. 1., Praha: Portál, s. r. o., 2003, s. 176-178, ISBN 80-7178-725-6.
- [9] Anonym. *Tajné operace CIA*. Vyd. 1., Praha: Svojtka Co., 2005, s. 164 – 171, ISBN 80-7237-390-0.
- [10] CIA [on line]. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2086.html>, [přev. 11.4.2010].
- [11] BLACK, I. MORRIS, B. *Mossad, Izraelské tajné války*. Vyd. 3., dotisk, Brno: Jota, 2006, s. 26, ISBN 80-7217-392-8.
- [12] FAS [on line]. <http://www.fas.org/sgp/crs/weapons/RS22330.pdf>, [přev. 17.4.2010].
- [13] Unama.unmissions [on line]. <http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/09July31-UNAMA-HUMAN-RIGHTS-CIVILIAN-CASUALTIES-Mid-Year-2009-Bulletin.pdf>, [přev. 17.4.2010].
- [14] Icasualties [on line]. <http://www.icasualties.org/oef/>, [přev. 17.4.2010].
- [15] FOREIGNPOLICY [on line]. http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/05/27/once_upon_a_time_in_afghanistan, [přev. 3.8.2010].
- [16] Centcom [on line]. <http://www.centcom.mil/en/news/president-calls-for-30-000-more-u.s.-troops-in-afghanistan.html>, [přev. 13.12.2009].
- [17] RAŠEK, A. Obamův první rok v Bílém domě. *Vojenské rozhledy*, MO ČR, 2010, roč. XIX, č. 1, s. 7, ISSN, 1210-3292.
- [18] Doctrine [on line]. http://doctrine.cz/1_09_zuna.html, [přev. 1.5.2010].
- [19] CIA [on line]. https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/countrytemplate_af.html, [přev. 1.5.2010].
- [20] Msnbc.msn [on line]. <http://www.msnbc.msn.com/id/33994113/>, [přev. 1.5.2010].
- [21] Understandingwar [on line]. <http://www.understandingwar.org/themenode/afghanistan-national-army-ana>, [přev. 1.5.2010].
- [22] NYtimes [on line]. http://www.nytimes.com/2009/10/07/world/07nato.html?_r=1, [přev. 1.5.2010].
- [23] Epa [on line]. http://www.epa.org.af/index.php?page=en_Copper+Mine, [přev. 1.5.2010].
- [24] English.aljazeera [on line]. <http://english.aljazeera.net/news/europe/2009/11/2009111712445707780.html>, [přev. 17.11.2009].
- [25] NATIONSTATES [on line]. http://www.nationstates.net/nation=mullah_mohammed_omar, [přev. 3.8.2010].
- [26] SIPRI [on line]. <http://www.sipri.org/blogs/Afghanistan/further-taliban-response-to-allegations-of-negotiations-with-the-us>, [přev. 3.8.2010].
- [27] TELEGRAPH [on line]. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1564573/Taliban-unveils-hardline-Afghan-constitution.html>, [přev. 3.8.2010].
- [28] CHATHAMHOUSE [on line]. http://www.chathamhouse.org.uk/files/12767_241108_rep_allison.pdf, [přev. 25.7.2010].
- [29] BALABÁN M., RAŠEK, A. a kol. *Nezápadní aktéři světové bezpečnosti*. Vyd. 1., Praha: Karolinum, 2010, s. 64-65, ISBN 978-80-246-1721-3.
- [30] RUE89 [on line]. <http://www.rue89.com/2010/02/21/pourquoi-les-francais-oublient-ils-la-guerre-en-afghanistan-139541>, [přev. 3.8.2010].
- [31] ASSET.RUE89 [on line]. http://asset.rue89.com/files/plaquette_afghanistan.pdf, [přev. 3.8.2010].
- [32] ESTEQLAL-MALALAI [on line]. <http://www.esteqlal-malalai.org/topic/index.html>, [přev. 3.8.2010].
- [33] HYNEK N., EICHLER, J. Češi v Afghánistánu. *Vojenské rozhledy*, MO ČR, 2010, roč. XIX, č. 2, s. 88-100, ISSN, 1210-3292.
- [34] **Maghreb** – Region v Africe na severu Sahary, západně od Nilu, konkrétně jsou to státy Maroko, Západní Sahara, Alžírsko, Tunisko, Libye a více či méně Mauritánie. AMROUCH, N. L'Année du Maghreb 2009, Dossier S'opposer au Maghreb. Vyd. 1., Paris: CNRS éditions 2009, s. 148-156, ISBN 978-2-271-06907-8.
- [35] BIGGOVERNMENT [on line]. <http://biggovernment.com/jbabbin/2010/06/22/obama-cant-fire-mccrystal/>, [přev. 10.7.2010].
- [36] WHITEHOUSE [on line]. <http://www.whitehouse.gov/blog/2010/06/23/president-obama-afghanistan-general-mccrystal-general-petraeus>, [přev. 25.7.2010].